

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	J. de Graaf	Datum	9 april 2024
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	12268895
E-mail	j.de.graafvandeweerdhof@utrecht.nl	Onderwerp	Voortgang aanpak overlastgevende vreemdelingen
Bijlage(n)	1	Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid, Asiel en Integratie

Geachte leden van de raad,

In de raadsbrief van 28 augustus jl. en in de recente beantwoording van schriftelijke vragen [2024-23](#) 'Aanpak overlast veiligelanders' bent u eerder geïnformeerd over onze geïntensiverde aanpak op overlastgevende criminele vreemdelingen. Conform toezegging, zoals verwoord in de beantwoording van de mondelinge vragen op 18 januari jl. over de koudweerregeling (KWR), informeren wij u middels deze brief uitgebreider over de voortgang op deze aanpak en de ontwikkelingen bij de KWR.

Vorig jaar zijn we gestart met een stedelijke aanpak om overlast van (criminele) asielzoekers en vreemdelingen te doen afnemen en te bewerkstelligen dat mensen naar zorg worden geleid daar waar ze er recht op hebben. Dit betreft een mix van diverse maatregelen op het gebied van bestuursrecht, strafrecht en daar waar mogelijk (forensische) zorg. Het is hierbij van belang om te blijven benadrukken dat de relatief kleine groep overlastgevende- en criminele vreemdelingen kan zorgen voor een negatief imago van vluchtelingen. De impact van deze relatief kleine groep die overlastgevend en/of crimineel gedrag vertoont is tegelijkertijd wel groot.

Onze Utrechtse aanpak, waarbij grenzen stellen en perspectief bieden hand in hand gaan, gebruiken we ook voor deze aanpak waarbij we begeleiding bieden aan wie dat nodig en daar recht op heeft. Tegelijk treffen we met onze veiligheidspartners maatregelen om grenzen te stellen aan overlastgevend en crimineel gedrag. Na een klein jaar kan gesteld worden dat rond het stationsgebied de afgelopen periode minder grote excessen en incidenten zijn geconstateerd. Als we specifiek kijken naar de geweldsincidenten in de afgelopen periode zien we dat het vrijwel altijd gaat om onderlinge conflicten, waarbij geen derden zijn betrokken en waarbij geen aangifte wordt gedaan.

We krijgen door middel van de brede aanpak, waaronder het inzetten van de persoonsgerichte aanpak en het Meldpunt Perspectief, steeds beter zicht op de groep en bijpassende handelingsperspectieven, maar het is niet makkelijk want het sterk fluïde en mobiele karakter van deze groep blijft onveranderd. Dit belemmert het zicht, letterlijk en figuurlijk. We hebben te maken met een tamelijk ongrijpbare, veelal rondtrekkende groep jonge mannen in Nederland en in Europa.

Ingezette maatregelen in het afgelopen half jaar:

Veiligheid

- In toenemende mate hebben vreemdelingen zich vooral in het laatste kwartaal van 2023 gemeld bij het aanmeldloket Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV) Utrecht. Vanwege de hiermee gepaard gaande intimidatie door deze groep is begin dit jaar besloten beveiliging toe te voegen en dit loket te verhuizen naar locatie Huis voor Vrede. Hierdoor is de situatie verbeterd.
- Het verhuren van slaapplekken door de bewoners op het AZC aan veiligelanders was tot enkele maanden geleden nog een serieus probleem en veroorzaakte overlast. Dit is inmiddels op de COA-locatie zelf meer onder controle.
- Eind september is de verblijfsontzegging (VBO) Stationsgebied verlengd met een jaar. Het gebied Lombok-Oost is hier tevens in opgenomen.
- Al enige tijd is er een zogeheten instroomstop van veiligelanders in AZC Utrecht aan de Joseph Haydnlaan. Deze afspraken zijn met ingang van 1 december vorig jaar wederom verlengd met een jaar.
- Om de overlast van vreemdelingen tegen te gaan, huren de wijken Binnenstad en West in samenwerking met de ondernemers op het Jaarbeursplein sinds 1 juli jl. winkelstewards in. Inzet van deze stewards is opnieuw verlengd tot half april.
- De tijdelijke inzet van THOR is inmiddels geborgd in een structureel team: Actualiteiten team. Dit team is onmiddellijk inzetbaar op locaties die extra inzet, op basis van actualiteiten vragen, zoals Bollendak en Kop van Lombok benodigd is.
- Daarnaast hebben we twee extra Wijkboa's, uit de begrotingsbehandeling van eind vorig jaar, daadwerkelijk kunnen toevoegen aan Team Centrum.
- Ook hebben we maandelijkse integrale handhavingsacties en tevens korte lijnen met de veiligheidspartners in het stationsgebied voor het delen van signalen en ontwikkelingen en het treffen van (gezamenlijke) maatregelen.

Verder zijn er afspraken gemaakt met de politie over de directe opvolging bij personen met een vreemdelingenstatus, zoals het direct betrekken van AVIM (vreemdelingenpolitie) om te beoordelen of interventies in het kader van het vreemdelingenproces aan de orde zijn. Specifiek met IND (Immigratie- en Naturalisatiedienst) Ter Apel zijn daarnaast concretere afspraken gemaakt inzake onderlinge informatieverstrekking. Dit bespoedigt de doorgeleiding van asielzoekers (veiligelanders) die in aanmerking komen voor een versnelde procedure in Ter Apel.

Zorg en perspectief

Binnen de hele brede stedelijke aanpak focussen we ons met de hieronder beschreven specifieke interventies voor gepaste doorverwijzing en zorg ook op diverse doelgroepen. Alle maatregelen en acties komen, voortkomend uit de structurele tactische en operationele overleggen met alle betrokken partners, integraal binnen deze aanpak bij elkaar en werken in de uitvoering aanvullend op en tevens in nauwe samenwerking met elkaar. Om die reden zien wij deze aanpak als integraal en niet te missen onderdeel van de bredere lokale migratieketen.

Persoonsgerichte aanpak

De persoonsgerichte aanpak richt zich op mensen die vaker in beeld zijn gekomen voor overlast en/ of crimineel gedrag. Met deze aanpak kunnen we met alle betrokken zorg- en veiligheidspartners (binnen de grenzen van de wet) informatie delen en gerichte afspraken maken over passende interventies. Dit met als doel om mensen toe te leiden naar begeleiding op maat en de overlast en criminaliteit te verminderen. Een aantal acties van de afgelopen tijd is:

- Er zijn de afgelopen maanden 23 casussen opgepakt (allen betrokken geweest bij incidenten/ gevallen van overlast de afgelopen maanden).
- Er is een periodiek operationeel overleg met de belangrijkste partners in de vreemdelingenketen opgestart. Hiermee is meer zicht en regie gekregen op de gehele doelgroep, worden

handelingsperspectieven integraal met elkaar bepaald (denk hierbij aan doorverwijzing naar het meldpunt Perspectief) en vindt er tot slot betere opvolging en monitoring plaats van ingezette acties.

- Ter intensivering van de aanpak is het team sinds een paar maanden versterkt met twee extra experts.

Meldpunt Perspectief

Het Meldpunt perspectief is een veldwerk-interventie (zoals Barka) en richt zich op een brede groep van personen in de hele asiel- en vreemdelingenketen. Het is een centraal aanspreekpunt voor deze brede doelgroep. Het meldpunt heeft als doel duurzame toekomstperspectieven te creëren voor voornamelijk vertrekplichtigen uit Noord-Afrika en Midden-Oosten in de gemeente Utrecht. Het meldpunt legt contact met deze mensen (wie zijn zij? wat brengt hen hier? welke problemen spelen er bij hen?) wat bijdraagt aan het beter in beeld brengen van de doelgroep en richting geeft aan welke interventies er nodig zijn. De eerste acties en resultaten van het Meldpunt zijn:

- Het afgelopen jaar zijn 47 dossiers in behandeling genomen waar gesprekken met betrokkenen gevoerd worden. Voor meer informatie over het Meldpunt (resultaten/ effecten ingezette interventies) verwijzen wij u naar de bijlage van deze brief.
- We onderzoeken of we één fysieke plek kunnen creëren waar alle partners naar kunnen doorverwijzen en waar de doelgroep zelf ook gesproken kan worden. Dit verhoogt de lokale coördinatie en maakt vroegtijdig contact en daarmee een adequate opvolging mogelijk. Dat kan leiden tot opvang door het COA, inzet gericht op terugkeer naar land van herkomst en/of doormigratie of tot slot een terugverwijzing naar andere Europese landen.
- Per 1 maart 2024 is het Meldpunt Perspectief ook gestart in de gemeente Groningen. We zijn met andere steden met het Rijk in gesprek om tot een gezamenlijke aanpak te komen en de daarbij horende extra financiële ondersteuning.

Start team straatcoaches

In april wordt een start gemaakt met de inzet vanuit het landelijke 'Team Toezicht Speciale Doelgroepen' door middel van straatcoaches en straatwerkers. Het team richt zich vooral op asielzoekers die op dit moment in een COA-locatie verblijven. Vanuit de landelijke aanpak zijn in het afgelopen jaar op verschillende 'hotspot' plekken in het land (Ter Apel, AZC Budel, etc.) mobiele toezichtsteams aangesteld. Dit team bestaat uit ervaringsdeskundigen die bekend zijn met de taal en cultuur van de doelgroep. Ze werken samen met betrokken partijen als omwonenden, winkeliers, etc. Deze aanpak loopt nu ongeveer een jaar in andere gemeenten en de resultaten hiervan zijn positief. Het team is met name gericht op het contact leggen met individuele personen en groepen, hen te leren kennen en toe te leiden en doorverwijzen naar de juiste voorzieningen zoals het Meldpunt Perspectief, AZC, COA of medische zorg.

Koudweerregeling

Zoals wij u eerder hebben laten weten is bij de koudweerregeling (KWR) afgelopen periode sprake geweest van toenemende druk en overlast. De druk op de KWR neemt toe door instroom nieuwe groepen. Dit zijn voornamelijk EU-arbeidsmigranten en ongedocumenteerden/ veiligelanders. Het gaat niet over de mensen die opgevangen worden binnen de LLV, binnen deze opvangketen was genoeg plek en doorstroom. Vooral de groep ongedocumenteerden/ veilige landers mengt zich minder goed met andere groepen en dit zorgt geregeld voor incidenten. Ook zijn er toenemende zorgen rondom de veiligheid van personeel en bezoekers.

Deze ontwikkeling vraagt, ook in een context van schaarste (en onzekerheid continuering Rijksmiddelen), om een herorientatie van het opvangbeleid waarbij ambitie, uitvoering en realiteit meer in evenwicht komen en keuzes worden gemaakt.

Strikter deurbeleid en centraal meldpunt KWR

Om de overlast te doen afnemen en de druk op de opvang te verlagen en zo de veiligheid te garanderen van andere bezoekers en medewerkers hebben de we afspraken, zoals bekend, aangescherpt, in lijn met andere grote steden. Naast een betere toepassing van de eindtijd van 22.00 uur zodat er daarna nog plek is voor mensen die daarna zich melden via politie en veldwerk, vangen we deze groep ook zo veel mogelijk op een andere locatie op en werken we in de toekomst toe naar een centrale aanmelding. Een centraal meldpunt maakt het namelijk mogelijk de doelgroep beter in kaart te brengen en direct een vorm van triage toe te passen. Mede hierdoor is al iemand naar een land van herkomst teruggeleid. Daarnaast zijn recent twee personen vanwege een Dublin Claim¹ naar een ander Europees land begeleid. We maken daardoor veel sneller inzichtelijk welke mensen recht hebben op COA opvang of waar we de terugkeer naar het thuisland en/ of familie kunnen inzetten.

De complexe problematiek in Utrecht staat niet op zichzelf, maar heeft ook een afhankelijkheid met de overlast elders in het land, juist gezien het mobiele karakter van de groep. Een gedegen effectieve aanpak vraagt dan ook een lange adem waarbij we, naast de hierboven beschreven lokale maatregelen, ook inzetten op het verder stroomlijnen van informatiedeling binnen de brede vreemdelingenketen. Dit doen we om de mobiliteit van de doelgroep steeds beter te kunnen volgen, het netwerk landelijk sluitend te maken en tot slot vooral om gepaste interventies van hulp en begeleiding naar thuisland te kunnen bieden aan de doelgroep zelf.

Wij hopen u met dit inzicht in de situatie en de integrale aanpak voor nu voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

¹ Het is mogelijk dat een vreemdeling op grond van een Dublin-claim kan worden overgedragen aan een ander Europees land. Meestal is dat het land waar de vreemdeling het Schengengebied als eerste is binnengekomen.